

Boekbespreking

Anatomie van het gevoel, dagboek van een co-assistent.

Es A. van. *Anatomie van het gevoel, dagboek van een co-assistent*. Utrecht: Lemma; 2003. 190 pagina's. ISBN 90 5931 252. Prijs: Euro 13,50.

Ruim 25 jaar geleden schreef Alexander van Es een dagboek over zijn ervaringen als beginnende co-assistent interne geneeskunde. In 1977 en 1978 werd het dagboek in afleveringen gepubliceerd in 'Medisch Contact'. De verhalen riepen veel emotionele reacties op bij artsen en co-assistenten. Sommigen herkenden zich in de belevenissen van Alexander. Anderen irriteerden zich eraan en maanden de redactie van het tijdschrift de rubriek te staken. Inmiddels is de zesde druk van het dagboek in boekvorm uitgekomen: 'Anatomie van het gevoel'. Voor het eerst zijn ook de ingezonden brieven van lezers van Medisch Contact over het dagboek afgedrukt.

Alexander begint zijn dagboek in de dagen voorafgaand aan zijn eerste co-assistentenschap. Hij koopt spierwitte nieuwe doktersjassen en bereidt zich voor op zijn verblijf in de verpleegstersflat. De tijdgeest wordt meteen duidelijk door de welkomstbrief die hij krijgt van het ziekenhuis: "Het is een landelijk verschijnsel, dat specialistenopleiders maar zelden in extase geraken over een weelderige baard en/of haartooi van een co-assistent." De co-assistent in spe gaat direct naar de kapper, zodat hem niet de 'toegang ontzegd' kan worden.

Andere dingen uit het dagboek zijn heel herkenbaar. Bijvoorbeeld dat de co-assistent zich zorgen maakt over het contact met zijn vriendengroep, nu ze ieder voor zich het 'co-schap internen' gaat lopen. Hij besluit een dagboek bij te houden om met zijn collega co's in contact te blijven tijdens die eerste intensieve weken. Een goed idee lijkt mij, als je nog geen mobieltje hebt om elke avond de ins en outs door te spreken. Ook wat praktische zaken betreft zijn sommige dingen weinig veranderd de

afgelopen 25 jaar. De afgelegen, mistroostige verpleegstersflats; ze bestaan nog steeds. En wat de onhandige eerste prikken betreft, verging het mij weinig beter.

Maar de schrijver vertelt niet alleen over praktische zaken. De eerste weken in het ziekenhuis maken veel indruk op hem. 's Nachts droomt hij over patiënten van zijn afdeling. Hij voelt zich vervreemden van zijn vrienden en zijn stad, en hij vraagt zich af of zijn dagboek wel zin heeft. Kan hij zijn gevoelens niet net zo goed opkroppen tot ze ontploffen? Wellicht heeft hij dan daarna de perfecte afstand tot zijn patiënten en staat zijn gevoelsleven hem niet meer in de weg.

Naarmate de weken voorbijgaan ziet de schrijver verschillende patiënten die tot de verbeelding spreken. Hij leeft mee met een boerin uit een klein dorp die opgenomen wordt met een vergevorderde borstkanker. Als zij hem op de man af vraagt of zij kanker heeft antwoordt de co-assistent afwijkend. Hij heeft van zijn opleiders geleerd nooit het woord 'kanker' te gebruiken en altijd 'hoop te zaaien'. Zo vertelt de co-assistent talloze anekdotes en losse gedachten over dingen die opvallen. Uit deze passages krijgt de lezer een aardig beeld van de, vaak cynische, kijk van de co-assistent op de medische wereld.

Terugkijkend op de drie maanden in het ziekenhuis constateert Alexander dat hij veranderd is. Hij is niet meer die fantasierijke student die hij eens was. Zijn onzekerheid of hij wel als arts geboren is, heeft plaats gemaakt voor een nuchterheid waarmee hij kan overleven. Tegelijkertijd voelt hij spijt, omdat hij zich verwijderd voelt van zijn oude leven en zijn beste vrienden. De herinneringen aan de patiënten en artsen van zijn eerste co-schappen zullen Alexander nog lang bijblijven. Dat geldt voor mij anno 2004 ook.

Alma van de Pol
Zesdejaars student geneeskunde te Utrecht